

BREDA VAN WELEER

Henri 't Sas over Breda in zijn jongensjaren in het Dagblad van Noord-Brabant juli 1939

'Als de luie sodemieter uit het nest komen'

"Als de luie sodemieter uit het nest komen!"... Aldus maant Tinus de Klopper in Gouwe Gasten, Goei Volluk in 2002. Over 'de porder' in Breda schrijft Henri 't Sas in 1939.

DOOR RINIE MAAS

"Als ik u vertel over het 'Breda-van toen', vijftig jaar terug in 1879, dan spreek ik u over een stad zonder telefoon, zonder waterleiding, zonder gas, zonder ziekenhuizen of zoo goed als, zonder behoorlijke brandweer. Het is het Breda met zijn buitengewoon te goeder trouwe politie. Het Breda zonder herbergsluittijd. Het is het, sedert een tiental jaren 'ontmantelde' Breda, dat zojuist een hypermodern raadsbesluit heeft genomen: het heeft z'n klemperman afgeschaft. De nachtwacht in zijn dikke bouffant valt nog wel eens in als er 'n politieman ziek is. Het is het Breda-van toen om doofkooltjes te halen voor 'ne cent en voor 'n halve warm water. Het is de tijd van 'Breda-toen' dat de porders het druk hebben." Aldus Henri 't Sas

Tinus de Klopper

Wat is 'de porder?' Onze opa's en oma's hebben er heus wel eens over verteld. We denken aan het werkwoord porren. Iemand wakker schudden. Dat is precies de taak in Breda van de porder van wie de volksheld Martinus van der Linden alias Tinus de Klopper de meest bekende man van de klok is. Zijn huisje in de Lange Gampelstraat 5 hangt ook vol klokken, zo'n driehonderd. Er zijn elders in het land porders aan het werk geweest die handelden in opdracht van een bedrijf om iedereen ten gunste van de industriële revolutie, zonder

een minuut verspeling; zoniet dan ontslag, achter de machines te hebben. Voor Tinus bleef het een vrij beroep. In 1900 klopte Tinus voor een dubbeltje en in 1950 voor vijftig cent in de week. "De Bredase volksheld Tinus de Klopper - burgernaam Martinus van der Linden, alias 'de Pony' - is voor veel Bredanaars onvergetelijk. Zijn populariteit is grenzeloos en dat komt niet omdat hij olympische medailles won, wonderen verrichtte of boeken schreef, maar omdat Tinus een goed hart had, sociaal en rechtvaardig was, eerlijk en wars van wolligheid. De harde werker op de suikerfabriek heeft bijna heel zijn leven, nog voordat hij met een thermoskan koffie en tien boterhammen naar het werk ging, aan de deuren van de huizen plichtsgetrouw geklopt. "Wakker worre, opstaan 't is tijd." En was Tinus bij zijn laatste klant geweest dan liep hij nog even terug naar de vorige en wees als die nog niet uit bed was. Die gaf hij, volgens mijn informanten te verstaan 'as de sodemieter uit zijn luie nest te komen'.

'Vastelavet'

"Het Breda-van-toen is het Breda van de bloeiende 'Vastelavet'. De 'vastelavet' waarin met uitgaan begonnen werd zondagavond om zeven uur en waarin met uitgaan geëindigd werd op Assche-Woensdag als de dag begon te grauwen. Het is het Breda van de vijf cents-borrel, die vrijelijk werd getapt en in zóó overvloedige mate dat er des zondags niet zelden door

dronkenlappen en politie-agenten over de straatstenen werd gerold omdat men elkander wilde opbrengen. Dat 'opbrengen' geschiedde voor een grote menigte nieuwsgierigen, oud en jong. Die politieagenten van het Breda-van toen waren ontzag afdwingend gekleed. Zij droegen een donkerblauw uniform met blinkende knopen, een sabel met blinkend gevest en blinkende sabelscheep-punt. Op het hoofd droegen ze een blinkende helm met een blinkend stadswapen."

De IJzerbeer

"Het geheel was dermate blinkend, dat groote of kleine, jonge of oude snoodaards hen op kilometers afstand zagen naderen en ruimschoots de kans hadden de plaat te poetsen. Als die helm in een zonnebaan terechtkwam flikkerde hij heviger dan 'n vijf honderd-kaarsen lamp. De Bredanaars-van-toen kenden de beruchte vechtersbazen en de politie-agenten die 'aan elkaar gewaagd' waren. Ze hadden bijnamen, zoals 'De Tijger'... en 'De IJzerbeer'... De IJzerbeer liet zich, met kettingen opsluiten in een juten zak. Aan de Lindeboom op de Grote Markt liet hij zich door zijn maat, die alles met een slot vastgeklonken had, aan een dikke tak hijsen. Hij bevrijdde zich ondersteboven terwijl de juten zak hevig opbolde. De voering ritste hij open met een knipmes. Het was een spektakelstuk waaraan hij verdiende als Hermandad niet te bekennen was. In de hoed die de beer

De porder tikt tegen de ruit van de koekoek.

FOTO ARCHIEF RINIE MAAS

droeg verdwenen hele en halve centen. Sommigen riepen: "Doeget nog 'ns." Die man in zijn blote borst met dat knipmes met drommen mensen om hem heen dat was een groots tafereel. Zo snel als De

Grote Markt was volgelopen zo snel was hij weer leeg. Want er daagde, na een spelletje kaart onder de olielamp, weer de volgende dag. Met een tik van de porder op de ruit.